

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', thứ Sáu, ngày 20/3/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

BÀI 375

ĐỪNG ĐỂ BỊ MÊ HOẶC BỞI NĂM DỤC SÁU TRẦN

Tất cả những sự tham cầu ở thế gian này đều khởi nguồn từ năm dục sáu trần. Ngoảnh đi ngoảnh lại, cuối cùng con người cũng đều rơi vào trong cái lưới bủa vây của năm dục sáu trần. Biết bao nhiêu người vốn nổi danh nổi tiếng, nhưng rồi một thời gian những người ấy lại mất hút. Tại sao lại có sự bất thường như vậy? Khi xem lại, chúng ta sẽ thấy rằng khi người ta giàu rồi, dư tiền dư của rồi thì họ chỉ lo hưởng thụ, không còn lo việc của chúng sanh nữa.

Hòa Thượng Tịnh Không vô cùng thấu hiểu điều này. Trên bước đường hoằng pháp lợi sanh suốt 70 năm, Ngài đã chứng kiến không biết bao nhiêu lớp người đến rồi lại đi. Có rất nhiều người tưởng chừng như có thể “*Kế vãng khai lai*”, tiếp nối gánh vác việc hoằng pháp, thế nhưng rồi cũng bị tài, sắc, danh, lợi cuốn phăng hết. Trước đây, khi nghe Hòa Thượng nói câu “*Tài sắc danh thực thùy - địa ngục ngũ điều căn*”, tôi từng nghĩ liệu nó có thực sự đáng sợ đến mức ấy không. Nhưng thực sự nó rất đáng sợ, nó mê hoặc người ta từng chút từng chút.

Vì vậy, chúng ta thấy khi Đức Thích Ca Mâu Ni Phật mới thành đạo, Ngài đã bắt đầu cuộc đời bằng sự khổ hạnh, rồi khởi hoàn toàn năm dục sáu trần. Tăng đoàn đệ tử của Phật thời đó cũng như vậy, họ không có cơ hội để dính mắc vào danh lợi. Ngày nay chúng ta có quá nhiều cơ hội để dính vào danh lợi: gần danh thì dính danh, gần lợi thì dính lợi, gần ăn dính ăn, gần ngủ dính ngủ, gần tiền dính tiền, gần sắc dính sắc. Cho nên, người tu hành mà tu được “*hạnh đầu đà*” đáng để tán thán; đó mới là chân thật xa lìa tất cả danh vọng lợi dưỡng. Tập khí phiền não của chúng ta lúc nào nó cũng đòi hỏi sự thuận tiện, được cái tiện nghi này lại mong muốn cái tiện nghi khác, không bao giờ chịu dừng lại.

Từ rất lâu rồi, ngoại trừ những lúc bất đắc dĩ mọi người trong gia đình lấy đồ của tôi bỏ vô máy giặt chung cho đầy mẻ, còn lại một mình tôi đều tự làm hết,

tự giặt đồ. Thật ra, mọi việc làm đó đều là một sự rèn luyện rất tốt, đừng tưởng rằng đó là việc nhỏ. Có nhiều người bận làm “việc lớn” quá nên những việc giặt đồ, lau nhà, rửa chén bát họ không làm. Nhưng chúng ta thấy rõ ràng, càng mong cho mình tiện nghi nhất thì chính những thứ tiện nghi đó sẽ làm mình mất hết năng lực. Hãy nhìn các bậc tu hạnh đầu đà, trong cái rét lạnh khủng khiếp hay cái nóng gay gắt ở Ấn Độ, họ vẫn đầu đội trời, chân đất, ngủ ngoài lộ thiên. Đó mới là chân thật rời khỏi năm dục sáu trần. Muốn làm được như vậy phải có sự rèn luyện lâu ngày, như chúng ta bây giờ mà bước vào nhập đoàn là “chết” ngay, vì chúng ta đã quá quen với chăn ấm nệm êm, quá quen với tiện nghi hiện đại. Nhà nào mà có người giúp việc, có máy hút bụi, thậm chí có máy rửa chén thì đúng là đáng tội nghiệp chứ không phải đáng tự hào, vì con cái đời sau của họ sẽ chẳng còn năng lực gì cả.

Vừa rồi tôi được biết con người đã làm ra robot có thể nấu ăn, thậm chí đút cho mình ăn. Trong tương lai, khi con người chẳng phải làm gì hết thì lúc đó con người có còn là con người nữa không? Hiện tại trên thế giới, rất nhiều người giỏi chỉ nghĩ cách tạo ra những thứ làm cho con người mất hết năng lực. Chính mắt tôi thấy rõ ràng có những đứa trẻ trong gia đình giàu có, ngay đến nấu một bát mì để ăn còn không biết, vì họ chìm đắm hoàn toàn ở trong tiện nghi vật chất. Họ sắm đủ thứ thiết bị máy móc chạy bằng điện, thậm chí có nhiều “máy chạy bằng cơm” ở chung quanh phục vụ. Cho nên Hòa Thượng căn dặn: **“Đừng để năm dục sáu trần nó mê hoặc. Bạn để nó mê hoặc thì chắc chắn bạn sẽ bị thiệt thòi”**.

Chúng tôi cũng đã làm thực nghiệm về lớp kỹ năng sống ở Tây Ninh. Hiện tại đang có năm học sinh đang học tập ở đó, năng lực thao tác làm việc của các học sinh ấy khiến nhiều cha mẹ bây giờ nhìn thấy phải kinh ngạc, không thể tưởng tượng ra được. Đành rằng tập khí xấu ác thì các học sinh không thiếu một thứ gì, vì đó là tập khí nhiều đời nhiều kiếp và cha mẹ truyền lại, nhưng năng lực hành động, làm việc đã được cải thiện rất nhiều. Chúng ta hãy quan sát kỹ, con mình ra sao là do tâm tánh của mình như vậy, đó là sự thật. Người xưa dạy: Thánh Hiền là do dạy mà ra, muốn trở thành Thánh Hiền phải được dạy trong một tiêu chuẩn tương thích. Ngày nay chúng ta được dạy, nhưng lại được dạy thỏa mãn năm dục sáu trần, danh vọng lợi dưỡng, tự tư tự lợi và tham - sân - si - mạn.

Hòa Thượng đau lòng mà nói bằng tinh thần “*Khổ khẩu bà tâm*” để nhắc nhở chúng ta. Có những người mới tu hành được một chút, hễ thấy có chút danh, chút lợi là chìm ngấm trong năm dục sáu trần. Nếu thoát ra được thì bạn đã là Phật Bồ Tát, còn không thì bạn chỉ là một phạm phu tội lỗi. Vì thế, Hòa Thượng nhắc chúng ta phải đàm bạc với năm dục sáu trần. Chúng ta không thể một lúc mà tiêu trừ nó ngay được, nhưng phải đàm bạc để dần dần phôi pha và pha loãng. Phôi pha dần, đó chính là cách duy nhất chúng ta đối trị với năm dục. Chúng ta vẫn cần đến năm dục, nhưng phải xem chúng như là một công cụ. Đã gọi là công cụ thì khi nào cần dùng là dùng, chứ không phải xem đó là thứ không thể thiếu. Nếu ta coi năm dục là thứ không thể thiếu thì ta đã mê, đã bị mê hoặc và trói buộc.

Hòa Thượng nói: “***Trong nhà Phật, không luận là người xuất gia hay tại gia, một người chân thật tinh tấn tu hành thì nhất định không có tham luyện năm dục sáu trần***”. Quan trọng nhất là không được tham luyện. Còn nếu có thì có thể dùng tài, sắc, danh, thực, thùỵ làm công cụ để độ và giúp ích cho chúng sanh. Điều đó rất tốt, nhưng tuyệt đối không được tham luyện; bởi tham luyện sẽ dẫn khởi tất cả tập khí xấu ác và chắc chắn phải tạo nghiệp.

Trong việc học Phật, chúng ta dễ dàng nhận ra điều này: người nào không đàm bạc với năm dục sáu trần thì ta nên xa lánh. Sự giả dối không thể lừa gạt được lâu, chỉ có thể gạt được vài ba tháng chứ không thể gạt người ta đến năm bảy năm. Thế nhưng, vẫn có rất nhiều người u mê vì “cảm tình dụng sự”, dẫn đến mất cả tiền lẫn tình. Thực ra, mọi việc đều có nguyên nhân của nó: vì thích tình nên mới bị tình lừa, vì tham tiền nên mới bị tiền gạt.

Tôi nhớ mãi câu chuyện từ mấy chục năm trước khi còn làm quản lý nhà sách. Có một anh vào hỏi mua chiếc chuông. Khi tôi báo giá 8 triệu đồng, tôi đã nói thẳng là mình lời được 3 triệu. Anh ấy dùng tay đo đạc rồi ngạc nhiên bảo sao chỉ có 8 triệu, vì trước đó anh đã chứng kiến một người mua cái chuông tương tự với giá 25 triệu đồng. Thực tế là người đó cầu phát tài, gặp kẻ lừa đảo bảo muốn phát tài thì phải cúng dường, phải phát tâm mua chuông. Đó là cái tham của “con ma nhỏ” gặp “con ma lớn”. Những chuyện tưởng như không thể xảy ra nhưng vẫn hiện hữu hằng ngày vì lòng tham. Nếu không tham thì làm sao bị lừa? Ngay cả bây giờ, những cuộc điện thoại lừa đảo về phần thưởng hay nạp tiền vẫn nhan

nhân. Chúng đều đánh vào lòng tham của chúng ta. Chỉ cần dẹp bỏ lòng tham, ta sẽ không vấp phải bất cứ điều gì. Tài, sắc, danh, thực, thù chỉ mê hoặc được kẻ có lòng tham.

Hãy nhìn tấm gương của Hòa Thượng Tịnh Không suốt 70 năm giảng Kinh thuyết Pháp, bốn ba khắp nơi mà không có một chỗ nào là của riêng mình. Từ năm 36 tuổi, Ngài đã thực hiện "tam bất quản": không quản tiền, không quản việc, không quản người. Một người tu hành dù chưa chứng đạo nhưng chỉ cần đấm bạc, không bị tài, sắc, danh, thực, thù mê hoặc đã là người đáng để chúng ta kính lạy.

Hòa Thượng nói: ***“Năm dục là tài, sắc, danh, thực, thù; sáu trần là sắc, thanh, hương, vị, xúc, pháp. Năm dục chính là căn gốc của địa ngục. Người học Phật cần phải xả bỏ những điều này, bằng lòng chọn lấy đời sống đấm bạc thì đạo nghiệp mới thành công”***. Ai sống không đấm bạc, quá cầu kỳ, ưa thích cách này cách nọ thì đã bị năm dục sáu trần mê hoặc bởi tâm tham ái. Hòa Thượng nói: ***“Tham ái chính là căn bản, cội gốc của luân hồi. Nhiều người cho rằng tham luyện năm dục sáu trần là lẽ tự nhiên vì thấy ai cũng như vậy. Đó là quan niệm sai lầm. Những người đó đang đi vào đường luân hồi, đọa lạc; còn chúng ta chọn con đường giải thoát, vãng sanh. Nếu Phật không giảng giải tường tận, tỉ mỉ, chúng ta đích thực không thể nào biết được tham luyện năm dục sáu trần là cội gốc của sanh tử luân hồi”***.

Thực tế, dù có nghe đi nghe lại hàng trăm lần, chúng ta vẫn cần sự phản tỉnh. Trong nhà bếp của tôi luôn có máy giảng Pháp để nghe Hòa Thượng giảng hằng ngày. Có những ý niệm mình đã nghe, đã dịch nhiều lần nhưng đôi khi ngồi ăn nghe lại vẫn giật mình vì thấy hay quá, giờ mới thực sự hiểu ra. Nếu không có sự nhắc nhở tận tường của Phật, chúng ta thực sự không thể nhận ra được những điều này.

Đức Thích Ca Mâu Ni Phật năm xưa thị hiện ở đời với hình ảnh ***“ba y một bát”***, đưa mức độ đời sống xuống tiêu chuẩn thấp nhất để làm tấm gương tốt nhất cho chúng ta. Người thế gian nhìn vào thường cho rằng cách sống đó là bần cùng, khổ sở tột độ, không thể chấp nhận được; nhưng thực tế, đó mới chính là đời sống của trí tuệ cao độ. Thật may là ngày nay vẫn có những tăng đoàn thực hành được lối sống xa rời năm dục sáu trần này, để chúng ta thấy rằng đó không chỉ là chuyện

trong sách vở. Trong xã hội hiện đại, chúng ta khó có thể chọn lấy đời sống tuyệt đối như vậy vì cần sự tiếp cận đa dạng các tầng lớp, nhưng đó mãi là phạm hạnh đỉnh cao của một đời sống giải thoát.

Hòa Thượng nhắc nhở: **“Các vị phải nhận biết rõ năm dục sáu trần là sự mê hoặc, tuyệt đối không nên để nó làm mình bị thiệt thòi”**. Cái thiệt thòi lớn nhất ở đây là khi dính vào chúng, ta sẽ rơi vào vòng xoáy sanh tử, luân hồi và đọa lạc. Hằng ngày, mọi người hãy thử quán chiếu: nếu ta nghiện bất cứ thứ gì mà đến giờ không có lại cảm thấy khó chịu, đó chính là biểu hiện của sự dính mắc. Tập khí xấu hoàn toàn có thể thay đổi, vấn đề là chúng ta có chịu thay đổi hay không.

Tôi thường nói vui với các học trò rằng hãy nhìn sự tỉnh táo của tôi từ sáng sớm đến chiều tối. Buổi học tập Thập Thiện Nghiệp Đạo Kinh tối qua kết thúc trễ và tôi đi ngủ lúc 22 giờ, thế nhưng sáng nay tôi vẫn thức dậy trước 3 giờ với tinh thần minh mẫn. Nhiều người ngủ dậy mà mặt mũi vẫn còn ngơ ngác, thèm thuồng giấc ngủ, đó là do bị cái ngủ làm cho thiệt thòi. Chúng ta phải thấu hiểu rằng: tiền bạc, danh vọng, ăn uống, ngủ nghỉ chỉ nên dừng lại ở mức đủ để duy trì sự sống và làm việc lợi ích cho xã hội. Hòa Thượng nói: **“Nếu chúng ta bị vây khốn bởi năm dục thì thật đáng thương. Tất cả chư Phật dù có từ bi đến đâu cũng không cách nào cứu được, vì đó là quy luật tự làm tự chịu”**. Chính vì vậy, mỗi người chúng ta phải tự giác ngộ, tự phản tỉnh và tự viễn ly năm dục. Thực tế, nhiều người không muốn rời xa sự mê hoặc này vì tâm còn dao động trước khen chê. Khi được khen một câu thì vui sướng, khi bị chê một câu thì mặt mày biến sắc, đó là minh chứng của việc chưa thực sự viễn ly. Chúng ta cần quán chiếu rằng: Khi được khen, mình phải nhìn rõ **“Nhất thiết hữu vi pháp, như mộng huyễn bào ảnh”**, cái khen đó không có gì là thật. Nếu đó là lời khen cho việc tốt ta đã làm, hãy dùng nó làm động lực để cố gắng hơn nữa nhằm lợi ích cho chúng sanh và tích công bồi đức. Khi bị chê, mình phải quán chiếu xem lời chê đó có đúng sự thật không. Nếu lời chê là đúng, chúng ta phải lập tức phản tỉnh, sám hối và nỗ lực sửa đổi để không phạm phải sai lầm đó nữa. Đó chính là sự giác ngộ và phản tỉnh chân thật mà Hòa Thượng đã dày công giáo huấn chúng ta.

Hòa Thượng nói: **“Người giác ngộ phải bắt đầu từ việc buông bỏ. Đó là buông bỏ sự hưởng thụ của năm dục sáu trần. Chỉ khi buông bỏ được những**

thứ này, bạn mới có thể đạt được trạng thái một lòng hướng đạo (nhất tâm hướng đạo). Chúng ta phải biết rằng, nếu tiêm nhiễm vào năm dục sáu trần thì tiền đồ của chính mình sẽ bị hủy hoại; sự hủy hoại này không chỉ nằm ở một đời mà còn kéo dài đến nhiều đời sau”. Đối với người học Phật, việc tiêm nhiễm danh lợi chính là tự mình hủy hoại con đường giải thoát và vãng sanh. Có rất nhiều người miệng nói tu hành tìm giải thoát, niệm Phật cầu vãng sanh, nhưng tâm tưởng và hành động thực tế vẫn đắm chìm, thậm chí là thỏa mãn năm dục sáu trần. Đó chính là tự mình hủy hoại tiền đồ của chính mình - dù có tu hành nhưng không có giải thoát, lúc nào cũng sống trong sự trói buộc và bức bách.

Hòa Thượng thường nhắc nhở chúng ta đạo lý: “**Nhân đáo vô cầu, phẩm tự cao**”. Khi chúng ta không còn sự tham cầu về tài, sắc, danh, thực, thụ, rời xa những thứ trói buộc làm mình phân tâm, thì tự khắc phẩm đức và giá trị của bản thân sẽ được nâng cao. Thật ra, dù người thế gian có thể không thích lối sống đạm bạc này của chúng ta, nhưng sâu thẳm họ vẫn dành một phần kính nể nhất định. Qua đó, chúng ta thấy rất rõ rằng tánh đức vốn thiện, tự tánh của tất cả chúng sanh vốn thuần tịnh và luôn kính trọng cái thiện. Ngay cả một người đi lừa gạt khắp thiên hạ, khi cần tìm một trợ lý tâm phúc, họ nhất định phải tìm người chân thành và trung thành với họ. Họ không bao giờ dám dùng một người thiếu trung thành; nếu phát hiện ra ai đó không thật lòng, họ sẽ loại bỏ và khai trừ ngay lập tức. Điều này chứng tỏ con người luôn có nhận thức về cái thiện và cái tốt. Do đó, khi chúng ta chọn lấy đời sống đạm bạc với danh lợi, dù có thể nhiều người không thích, nhưng rõ ràng họ vẫn luôn dành cho mình một phần kính trọng./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.

Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!